

List ljudstvu v poduk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 2 gid. 50 kr., za pol leta 1 gid. 25 kr., za četrt leta 65 kr. — Naročnina se pošilja upravnistvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice št. 5. — Določniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr. Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadna vrstica, če se natisne enkrat, po 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Kronska veljava denarja.

Da bode iz nove, »kronske veljave« za avstrijske denarje resnica, na to kaže sedaj vse in malo nam pomaga, če se tolažimo, da še načrtov postav za-njo v državnem zboru niso vsprejeli. Ni več strahú ali recimo, ni več upanja, da bi jih ne vsprejeli. Minister za državne finance, dr. Steinbach je ves v ognji za »kronsko veljavo« in ker zasluži naše zaupanje, sodimo, da bode ona prav za našo državo, izpovemo pa, da mi ne izpredvidimo, zakaj da je nje že le taka potreba. Uzrokov za-njo ima g. minister pač celo vrsto, največji je brž pa v tem, da imajo vse države, kar jih meji z našo, že zlato veljavo in torej naši državi ne stoji lepo, da se trka edina na svojo srebrno, manj vredno.

Kar se tiče nje same, »kronske veljave«, mogoče je, da pomeni za našo državo srečo, mogoče pa tudi, da ne, na vsak način: pa je cela stvar z njo še temna, tako temna, da se izmed sto razumnih ljudi zastopi v njej le troje in še teh ima o njej vsaki druge misli in torej storimo še najbolje, če se ne spustimo dnes se v dolžje razprave o njej. Dobro pa bode, če pokažemo našim bralcem vnanje lice »kronske veljave« — lice denarja, ki ga z njo dobimo. Ime bode ji »kronska veljava«, doslej je bila »avstrijska veljava«. Kar imamo doslej denarja iz zlata, cekini in iz srebra, tolarji in goldinarji, ostane še tudi na dalje, dobimo pa vrhu njega še drobiž iz nikla ter bronu in denar iz papirja še ostane po vsej vrsti tisti, ki ga imamo doslej, vsaj nekaj časa brez vse spremembe.

Nova »krona« šteje 100 »borov« in sedanji goldinar šteje za dve kroni ali 200 borov, eden krajcar pa torej dva bora; krona je po takem ravno za polovico manjša, kakor goldinar in isto velja o boru gledé na krajcar. Vredna pa bode krona, če se računí v zlatu, toliko, kolikor je vrednih sedaj naših 42 krajcarjev, francoski 1 frank in 5 centim, nemških 85 penzov in an-

gleskih 10 pence. Če vzamemo izgled, razumimo to lažje, n. pr. če si trgovec naroči v Parizu blaga za 100 frankov, mora poslati tje 95 kron ali sedanjih 42 goldinarjev in oba trgovca sta zadovoljna. Po sedanji avstrijski veljavi pa francoski trgovec ne vsprejme avstrijskega denarja, ampak avstrijski trgovec mora si kupiti francoski denar, kakor ga ravno dobi, za višjo ali nižjo ceno in pri tem se mora vselej nekaj plačati, kjer denar kupi, »za dobroto«, ali kakor se pravi, za provizijo. Če druga ne, za to provizijo bode torej naš trgovec po novi veljavi na boljem, ker mu je ni treba več plačevati.

Če se skuje novi denar, potem imamo a) v zlatu: veliko krono, ki šteje 20 kron ali sedanjih 10 goldinarjev in malo krono za 10 kron ali 5 sedanjih goldinarjev;

b) v srebru: krono, ki šteje za polovico sedanjega goldinarja in polkrono, ki šteje 150 borov ali 25 sedanjih krajcarjev;

c) v niklu: dvajsetico, t. j. 20 borov ali sedanjih 10 krajcarjev in desetico t. j. 10 borov ali 5 sedanjih krajcarjev in

d) v bronu: dvojake po dva bora in bore, prvi šteje za celi in zadnji za pol sedanjega krajcarja.

Poleg tega, kakor smo rekli, ostane še na dalje stari denar: goldinar za dve kroni, dva goldinarja za štiri krono; sedanja dvajsetica za 40 borov, sedanja desetica za 20 borov, drobiž iz bakra po štiri, po enem in pol krajcarja pa izgine s časom iz sveta.

Ali je nam tega denarja treba, ali kaže, da se stari denar prevrne v novi? Pravi se, da je treba in v gorenjem izgledu našem se kaže tudi nekaj koristi, več pa se sedaj še ne more reči. Kakor je podoba, pride gotovo do te spremembe in če še mi naj dostavimo kaj, rečemo samo, da se našim bralcem ni bati nove veljave, kajti če se vpelje, ne bode jim težko se ji privaditi, v naše gg. poslance pa imamo tudi lahko zaupanje in le-ti brž gotovo ne privolijo v spremembo,

ako ne pride njih večina do prepričanja, da bode nova veljava denarja v korist celi naši državi.

Toliko za sedaj, o svojem času izpregovorimo pa še že več, ako bode treba.

Cerkvene zadeve.

Križev teden.

Zgodovinsko-liturgična črtica.

(Konec.)

Predno se je prošnja procesija vzdignila, potresli so udeležencem glavo s pepelom; ti udeleženci pa so bili ves narod. Potem se je narod poškopil z blagoslovljeno yodo in začel se je pobožni obhod. Procesija je bila sestavljena iz duhovščine in vernikov več cerkvá druge vrste, kateri so se s križem na čelu zbrali v glavni cerkvi. Duhovščina glavne cerkve je vodila obhod; vsi pa, kleriki in lajki hodili so bosí ter so prepevali litanije, psalme in antifone med potjo do bazilike, ki so jo že prej kot postajo ali statio zaznamovali; tu se je obhajala tudi sv. maša. Obiskavali so tudi vse cerkve, memo katerih so prišli in ondi peli kako antifono v proslavo skrivnosti ali svetnika, kateremu je bila cerkev posvečena.

To so bili s prvega začetka pri prošnjih obhodih navadni obredi, ki so se tudi ohranili nekoliko časa. Menih sentsgalski, kateri nam je toliko dragih spominov o Karolu Velikem zapustil, poroča, da je veliki cesar one dni enako, kakor najpriprostejši vernik, svoje obutalo sezul ter bosonog od svoje palače do postajne cerkve za križem korakal. V 13. stoletju pa je sv. Elizabeta turingiška dajala narodu svojemu isti pobožni vzgled. Srečno se je štela, ako ji je bilo mogoče pri prošnjih obhodih pomešati se med najrevnejše žene izmed naroda bosa in zavita v resasto volneno obleko za križem hoditi. Sv. Karol Boromej, kateri je v svoji škofiji toliko starih častitljivih običajev zopet vpeljal, je skrbno gledal na to, da se prošnji obhodi niso zanemarjali. S svojo skrbjo in s svojim vzgledom je zopet zanetil staro gorečnost za toliko sveto navado. Zapovedal je svojim vernikom post za te tri dni in se ga sam držal ob vodi in kruhu. Procesija, katere se je morala duhovščina vsega mesta udeležiti in katera se je pričela s pepeljenjem, šla je o zoru iz stolnice, kamor se je še le ob treh ali štirih popoldne vrnila. V ponedeljek obiskali so 13 cerkvá, v torek 9, v sredo 11. Sveti nadškof je v eni izmed njih daroval sveto mašo, potem pa imel govor do ljudstva.

Ako primerjamo to gorečnost naših pradedov glede posvečevanja onih treh dñij z mlačnostjo sedanjega rodu, ki se za slovesno obhajanje prošnjih procesij skoro nič ne briga: ne bomo napačno sodili, če rečemo, da je to znamenje, da je dandanes zelo opešal krščanski duh. Kako važen je smoter, ki si ga je cerkev s temi procesijami postavila! Koliko vernikov, ki imajo mnogo prostega časa, bi se jih lahko udeležilo; toda ne da bi ta lepi zlati čas posvetili očitni katoliški pobožnosti, porabijo ga za zasebne. In naj so še tako koristne, vendar ne morejo onih milostij jim pridobiti, kakor javna udeležba bogoslužnih naredb, katere je sv. cerkev sama zapovedala in jih tudi ona še zmiraj vodi.

Prošnji obhodi so se naglo razširili iz Galije po zahodnji cerkvi. V Spaniji jih nahajamo že v 7. stoletju; tudi po Angliji so se hitro razširili in po srednji Evropi so prišli v navado z novoustanovljenimi cerkvami. Rim sam jih je vsprejel koncem 8. stoletja

za papeža Leona III. Kmalu potem so se tudi galske cerkve odpovedale svoji lastni liturgiji in se oklenile rimskega obreda: ob enem je bila v Galiji vpeljana tudi procesija sv. Marka. Vendar je bil pri tem mal razloček; v Rimu ohranila je procesija dne 25. aprila ime Litania major, novi obhodi pa so se zvali radi razločka Litaniae minores. V Galiji je bilo ravno narobe. Ondi so ohranili obhodi prošnjega tedna ime Litania majores, a na novo prišla procesija sv. Marka imenovala se je kot mlajša Litania minor. Poleg tega rimska cerkev s procesijami prošnjega tedna tudi ni vsprejela njih vse strogosti glede posta, in to zaradi velikonočne dobe, v katero spadajo, ker ni hotela onih 40 veselih dñij, ko je Jezus še občeval s svojimi učenci, kaziti s postno zapovedjo. Zaukazala je le zdržati se mesnih jedij te tri dñij. Milanska cerkev, katera se, kakor vemo, strogo drži prošnjih obhodov, jih je tudi preložila na ponedeljek, torek in sredo po nedelji v osmini vnebohoda Gospodovega, da tako padajo izven velikonočne dobe.

Da se držimo prave mere — rimska cerkev jo ima vedno —, moramo te obhode smatrati kot sveto naredbo, katero naše velikonočne veselje pač kroti, a ga ne sme nikakor zatreti. Vijolčasta barva, ki se rabi pri procesiji in maši, ne pomenja bega ženinovega (Vis. pis. 8.), marveč nas opominja, da se bliža njegov odhod. Naložen nam zdržek, dasi tudi ni združen s postom, priča, rekel bi, že v prihodnost o naši žalosti, da kmalu Izveličarja ne bode več med nami.

Ko pišemo te vrste, katere naj bi imenitni pomen spokornih obhodov prošnjega tedna razložile, opomniti je še treba, da se je s časom krščansko mišljenje toliko poslabšalo ter post in zdržek čedalje bolj zanemarjal tako, da je bila sv. cerkev primorana, od te zapovedi odnehati. Naj bi torej pravi verniki iz tega razvideli, da je dandanes, ko vera peša, tim večja dolžnost, s skupno molitvijo poravnati toliko koristno in staro, zdaj pa odpravljeno postno zapoved, katera je našo mehkužnost le malo težila.

Po sedanjem cerkvenem redu pojejo se pri prošnjih obhodih — kojih namen je, po grehah razžaljeno usmiljenje Gospodovo ter nebešcanov brambo za nas zemljane in imetje naše izprositi — litanije vseh svetnikov in se služi posebna maša v postajni cerkvi, ali pa, kadar se procesija v nobeni luši božji ne ustavi, v oni cerkvi, iz katere se je obhod pričel. Litanij vseh svetnikov radi njihove moči in zdatnosti nikdar ne moremo zadosti ceniti; cerkev jih rabi o vsih važnih prilikah kot sredstvo, da bi si z njimi božjo milost po posredovanji vsega nebeškega dvora izprosila. Ako ti torej res ni mogoče vdeležiti se prošnjih obhodov, ne zamujaj vsaj teh litanij záse moliti in tako se zediniti s sv. cerkvijo. Udeležil se bodeš tako koristi toliko svete naredbe ter bodeš pomogel po svoji moči zadobiti onih milostij, katerih krščanski svet one dni prosí. V prošnji maši, katera je za vse tri dni ista, govori vse o potrebi in moči molitve. Cerkev rabi pri njej obleko štiridesetdanskega posta, da tako izraža nujno željo sprave z Bogom; vse pa diha upanje, da bomo uslišani, saj dobro čutimo, da se ta nada opira na ljubezen od smrti vstalega nebeškega ženina. Po >C. G.<

Gospodarske stvari.

Kaj nas uči narava.

(Konec.)

Opazujmo marljivo delovanje ptičev. Celi dan jih vidimo mrčes iskati. Razun tičev imamo še mnogo dru-